Laura Bellini

Усі дороги до твоєї кухні

Спільний стіл - це початок,
а не обіцянка самопожертви

Усі дороги до твоєї кухні

Спільний стіл - це початок, а не обіцянка самопожертви

Laura Bellini

ROMANS

ISBN: 9788384902783

ALL-IN Rafał Płonkowski

ЗМІСТ

INTRO 4
Розділ 1 - Рецепти чужого життя..... 12
Розділ 2 - Місце за столом 25
Розділ 3 - Коли згасає світло 38
Розділ 4 - Між тим, що залишається 50
Розділ 5 - Право відмовити 62
Розділ 6 - Смак першого поцілунку 74
Розділ 7 - Між поцілунком і правдою 87
Розділ 8 - Там, де всі знають твоє ім'я..... 99
Розділ 9 - Те, чого неможливо відтворити..... 112
Розділ 10 - Залишся, бо сама цього хочеш 125
Розділ 11 - Ранок без обіцянок..... 138
Розділ 12 - Ціна того, щоб залишитися 150
Розділ 13 - Не все продається..... 163
Розділ 14 - Правда, поділена на двох 175
Розділ 15 - Рахунок за надію 185
Розділ 16 - Окремі дороги..... 197
Розділ 17 - Те, що належить мені 209
Розділ 18 - Без плати за те, щоб залишитися 219
Розділ 19 - Те, що залишається насправді 231
Розділ 20 - Усі дороги до твоєї кухні 242

INTRO

Першим, що я побачила після приїзду, був чоловік, який виносив із будинку кухонний стіл.

Не валізи, не осіннє сонце, що розливалося луками Підляшшя, і навіть не яблуневий сад, заради якого я зупинила машину за кілометр звідси. Стіл. Величезний, дубовий, зі стільницею, потертою за роки сімейних трапез, і чотирма ніжками, які, вочевидь, зовсім не збиралися співпрацювати зі своїм власником.

Чоловік тихо вилаявся, коли одна з них зачепилася за дверну коробку.

— Можете спробувати повернути його набік, — запропонувала я крізь відчинене вікно автомобіля.

Він зупинився й подивився на мене поверх краю стільниці. У нього було темне волосся, кількаденна щетина й погляд людини, якій щойно запропонували надзвичайно очевидне розв'язання надзвичайно складної проблеми.

— Тоді він не пройде у двері.

— А якщо спочатку відкрутити ніжки?

— Тоді він перестане бути столом.

Я не зрозуміла, чи він жартує.

Я вимкнула двигун і вийшла з машини, поправляючи ремінь фотосумки. Повітря пахло вологою землею, димом із далекого димаря та яблуками, які падали з дерев швидше, ніж хтось устигав їх збирати. Був кінець вересня, і я приїхала на Підляшшя з ретельно розписаним графіком, двома фотоапаратами й твердим рішенням

цього разу не дозволити чужому життю поглинути моє власне.

— Мальвіна Червінська, — представилася я. — У мене домовлена зустріч із паном Яром.

Чоловік обережно опустив стіл на землю.

— Вітольд Яр.

Ну звісно.

У моїй уяві власник агротуристичної садиби, з яким я три тижні обмінювалася діловими повідомленнями, був сивуватим паном у светрі, від якого пахло деревом і чаєм. Натомість переді мною стояв чоловік років тридцяти з чимось, у лляній сорочці із засуканими рукавами та припорошеними пилом передпліччями. Він мав приємний низький голос і той дратівливий різновид незворушності, через який навіть мовчання звучало як відповідь.

— Ви приїхали раніше.

— На одинадцять хвилин.

— Для вас це небагато?

— Для людини, яка працює за графіком, одинадцять хвилин — це подарунок.

Він подивився на мою машину, потім на годинник.

— Тоді я скористаюся цим подарунком, щоб занести стіл.

— Але ж ви щойно його виносили.

— Я передумав.

Він усміхнувся, ледь помітно. Мене це не мало зацікавити. Я ж приїхала працювати, а не колекціонувати

усмішки чоловіків, чиї прізвища за кілька тижнів мали зникнути з мого повсякденного життя.

Мені було тридцять років, я видала чотири кулінарні книжки й мала достатньо досвіду, щоб знати: найдорожче в професійному сенсі обходяться послуги, зроблені людям, до яких устигла прив'язатися.

Видавництво запропонувало мені осінній проєкт, присвячений рецептам Підляшшя. Жодної удаваної народності, жодних декоративних віночків чи рецептів, вигаданих заради гарної фотографії. Справжні кухні, справжні люди, страви, які пам'ятали з дитинства й досі готували, хоча дедалі рідше. Робота, за яку я давно хотіла взятися.

Після завершення збору матеріалів я мала повернутися до Варшави, підготувати все до здачі й розпочати переговори про власну авторську серію. Першу, в якій ніхто не вирішуватиме за мене, якою має бути моя кар'єра.

Вітольд підняв один край столу.

— Якщо ви вже тут стоїте, можу попросити про допомогу?

Я мала б відмовити. У багажнику лежало повно обладнання, а за двадцять хвилин на мене чекала організаційна зустріч.

Натомість я поставила сумку на землю.

— Тільки, будь ласка, не кажіть, що від цього залежить успіх усієї книжки.

— Від столу? — Він поглянув на мене з усмішкою. — Я б не відкидав такої можливості.

Я взялася за другий край.

Дерево виявилося важчим, ніж я гадала. Нам довелося узгодити темп, скоригувати напрямок і пройти крізь двері майже боком. Коли я надто швидко відступила назад, Вітольд зупинив стіл раніше, ніж я вдарилася б стегном об дверну коробку.

— Повільніше. Я вас тримаю.

Він сказав це просто. Без фамільярності, без театральних інтонацій.

І все ж на якусь частку секунди я подумала, як давно ніхто не промовляв до мене таких слів, не очікуючи, що згодом зможе виставити за них рахунок.

Ми зайшли на кухню.

Вона була прекрасною в той спосіб, який неможливо спроєктувати. Високі вікна виходили на сад, біля стіни стояла кахляна піч, а над широкою робочою поверхнею висіли мідні сотейники. На підвіконні дозрівали останні помідори. Кошик груш займав половину буфета, а на плиті булькотіла каструля, від якої здіймався аромат масла, цибулі й майорану.

І раптом усі підготовлені мною запитання здалися надто дрібними для цього місця.

— Хто тут готує? — запитала я.

— Сьогодні я.

— А зазвичай?

— По-різному. Пані Гелена, іноді моя сестра, іноді гості. Раніше моя мати.

Останнє речення він вимовив інакше. Тихіше, немов не запрошуючи ставити додаткові запитання.

Ми поставили стіл посеред кухні. Вітольд посунув його ще на кілька сантиметрів, наче намагався повернути на місце, визначене для нього багато років тому.

На стільниці я помітила круглі сліди від гарячих каструль. Біля одного краю хтось вирізьбив маленьку зірочку.

— Ви хотіли його викинути?

— Ні. Перевіряв, чи пройде він крізь двері до комори.

— Навіщо?

— Роблю заміри.

Він кивнув на папери, що лежали біля буфета. Поруч із планом приміщень я помітила таблицю з розмірами, кілька фотографій господарських будівель і візитівку агентства нерухомості. Лише тоді я пригадала одне речення з його першого електронного листа: «Документацію слід завершити до запланованого продажу господарства».

Тоді я не розпитувала про подробиці. Для роботи мені вистачало дати.

Тепер уперше подумала, що за цим терміном може стояти щось більше, ніж проста зміна власника.

Вітольд перевернув фотографію, яка лежала зверху.

— Кави? — запропонував він.

— Із задоволенням. Без молока.

— Цукор?

— Ні.

— Добре. Принаймні в одному питанні в нас є чіткі правила.

Він дістав із полиці дві чашки. Я спостерігала, як він рухався кухнею, нічого не шукаючи й не вагаючись біля шухляд. Він знав кожну дошку цієї підлоги, кожну шафку, що погано зачинялася. У моїй варшавській квартирі все мало своє місце, тому що я сама його обрала. Тут речі виглядали так, ніби залишилися після розмов, яких ніхто не хотів закінчувати.

Телефон завібрував у кишені.

Повідомлення від моєї редакторки Ізи.

«Підтвердь, будь ласка, дату повернення. Зустріч щодо твоєї серії перенесли на шістнадцяте жовтня. Ти мусиш бути особисто».

Я відповіла негайно: «Буду. Усе без змін».

Вітольд поставив переді мною каву.

— Усе гаразд?

— Так. Узгоджую наступні зобов'язання.

— Уже плануєте від'їзд?

Це не прозвучало як докір, проте я помітила, що він якусь мить дивився на екран мого телефона.

— Я завжди планую від'їзд ще до того, як кудись приїхати.

— Мабуть, це зручно.

— Це безпечно.

Не знаю, чому я відповіла так відверто.

За вікном зашелестіли гілки. Вітольд сперся долонями об край столу й уважніше подивився на мене. Він не намагався змінити тему й не розпитував, звідки взялася моя потреба в безпеці. Просто прийняв відповідь, і це виявилося тривожнішим за будь-яку цікавість.

— Тоді добре, що принаймні кухня залишається на своєму місці, — сказав він.

— А буває інакше?

— Останнім часом тут багато речей змінюють своє місце.

Він простягнув мені тонкий зошит у полотняній обкладинці. На першій сторінці жіночим почерком був записаний рецепт картопляної бабки. Далі йшли примітки іншим чорнилом, закреслені пропорції та запис на полях: «Вітек любить, коли краї добре підрум'янені».

Я провела пальцем по вицвілих літерах.

— Це належало вашій мамі?

Він кивнув.

— Вона почала збирати рецепти ще до того, як комусь спало на думку, що їх можна видати. Не всі записи повні. Деякі рецепти доведеться відновлювати зі спогадів інших людей.

— Саме тому я й приїхала.

Вітольд подивився на зошит, потім на мене.

— Сподіваюся, ми встигнемо.

Уперше я почула в його голосі щось, що не пасувало образу спокійного господаря. Нетерплячість, а може, побоювання. Мені захотілося запитати, з чим саме ми змагаємося наввипередки, але він перегорнув сторінку зошита й показав рецепт груш, зварених у пряному сиропі.

— Із цього почнемо завтра. А сьогодні відпочиньте після дороги.

— Мені не потрібен відпочинок.

— Знаю. Ви ж приїхали на одинадцять хвилин раніше.

Я розсміялася, перш ніж устигла стриматися.

І помітила, що тепер він дивиться на мене інакше. Ніби мій сміх розкрив щось, чого не було в жодному електронному листі чи професійному портфоліо.

Я відклала зошит, але не підвелася.

Надворі осіннє світло повільно зникало за деревами, а на кухні пахло кавою, теплим деревом і чимось, що лише чекало, аби його приготували. На мене чекали графік, терміни й усі розумні причини тримати дистанцію.

Вітольд присунув собі стілець з іншого боку столу.

— Може, усе-таки скуштуєте те, що в каструлі? — запитав він. — Перш ніж ми почнемо говорити про роботу.

Я якийсь час дивилася на нього, усвідомлюючи, що мала б провести межу між гостинністю господаря та власною схильністю прив'язуватися до місць, які потім так важко залишати.

І все ж я зняла куртку й поклала її на спинку стільця.

— Тільки маленьку порцію.

Вітольд усміхнувся й потягнувся по тарілку.

А я, дивлячись на вільне місце за його столом, поставила собі запитання, якого не передбачила в жодному графіку: чому вже зараз мені так сильно хотілося дізнатися, яким був би звичайний вечір на цій кухні, якби мені не довелося звідси їхати?

Розділ 1 - Рецепти чужого життя

Наступного ранку мене розбудив стукіт дощу по підвіконню та запах свіжого хліба, який проникав на другий поверх крізь нещільно зачинені двері кімнати. Кілька секунд я не розуміла, де перебуваю. Дерев'яні балки під стелею, вишите покривало й краєвид мокрого саду зовсім не нагадували мою квартиру у Варшаві. Лише коли я побачила фотоапарат, що лежав на письмовому столі поруч із ноутбуком, згадала про Підляшшя, три тижні роботи й чоловіка, який попереднього вечора пригостив мене вечерею так, ніби приймати незнайомих жінок за власним столом було найзвичайнішою справою у світі.

Я потягнулася по телефон. Була шоста сорок. Згідно з графіком, у мене залишалася година на підготовку обладнання, перегляд нотаток і спокійний сніданок. О дев'ятій ми з пані Геленою мали розпочати документування перших рецептів. Вітольд повинен був забезпечити продукти, доступ до кухні та контакти з місцевими господинями. Усе було узгоджено електронною поштою, і я збиралася простежити, щоб реальність не розмила ретельно прописаних домовленостей.

За п'ятнадцять хвилин я отримала від нього повідомлення.

«Пані Гелена приїде об одинадцятій. О восьмій їдемо по картоплю. Сніданок унизу».

Я прочитала його двічі.

Я не належала до людей, які гніваються через зміну планів. Я належала до тих, хто спочатку з'ясовує, хто й

чому ці плани змінив, а вже потім вирішує, чи є підстави для гніву.

Я відповіла: «Ми не домовлялися про поїздку о восьмій».

Відповідь надійшла майже миттєво.

«Саме домовляємося».

Я заплющила очі.

Вітольд Яр, вочевидь, вважав, що володіння господарством дає йому також право розпоряджатися часом його гостей.

Я спустилася на кухню о сьомій тридцять п'ять. Навмисне не поспішаючи.

Вітольд стояв біля плити й перевертав товсті скибки хліба на чавунній пательні. На ньому були темні штани, сіра футболка, а волосся ще залишалося вологим після душу. Коли він підвів очі, то зовсім не здивувався моїй появі. Лише кивнув у бік глечика з кавою.

— Доброго ранку. Добре спали?

— До тієї миті, коли отримала новий розклад.

— Отже, досить довго.

— Пане Вітольде.

— Вітольд. Інакше мені здаватиметься, що зараз отримаю виклик до якоїсь установи.

Я сіла за стіл, той самий, який учора допомагала йому переносити. На стільниці стояли дошка із сиром, миска помідорів і банка меду. Усе виглядало настільки апетитно, що це роздратувало мене ще більше.

— Ми мали почати з розмови з пані Геленою, — нагадала я. — Потім документування картопляної бабки,

фотографії продуктів і запис процесу приготування. Поїздки по картоплю в моєму плані немає.

Вітольд зняв хліб із пательні.

— Бо картопля мала бути тут. Уночі йшов дощ. Сусід не зможе виїхати трактором у поле, тож ми можемо забрати лише ту, яку він устиг викопати вчора й залишив під навісом.

— Розумію. Тоді, будь ласка, привезіть її.

— Я хотів би, щоб ви поїхали зі мною.

— Чому?

Він поставив переді мною тарілку.

— Тому що книжка має розповідати не лише про те, що потрапляє на тарілку.

Я уважніше придивилася до нього. Це була не відповідь людини, яка не розуміє процесу створення книжки. Це була відповідь того, хто мав власне бачення й збирався домогтися його втілення.

— Саме я відповідаю за концепцію видання, — спокійно сказала я. — І за його остаточний вигляд.

— Знаю. Я читав ваші книжки.

Він настільки мене здивував, що я на мить замовкла.

— Усі?

— Дві. Одну про сезонну кухню й ту, що про родинні рецепти.

— І що ви про них думаєте?

— У першій ви приділили замало уваги людям, які вирощували овочі.

Я відклала виделку.

— Це була книжка про кулінарію.

— Саме так.

Він виглядав людиною, щиро переконаною, що його аргумент мав усе пояснити. Мені хотілося відповісти чимось надзвичайно різким. Мене стримав спогад про другу книжку, яку після виходу я сама визнала надто холодною. Бездоганні фотографії, перевірені рецепти, виважені тексти. Жодної помилки. І, можливо, саме тому замало життя.

— А друга? — запитала я.

Вітольд сперся на стільницю.

— Друга була кращою. Ви описали жінку, яка тридцять років пекла дріжджові булочки для сусідів, хоча сама не могла їсти солодкого. Пам'ятаю, що вона зберігала в шухляді рецепти, записані її чоловіком.

Він запам'ятав деталь, якій у книжці було присвячено лише кілька речень.

— Її звали Тереза, — сказала я.

— Знаю.

Він не всміхнувся переможно. Просто поставив другу чашку на стіл і сів навпроти мене.

— Я хочу, щоб люди, які поїдуть звідси з цією книжкою, знали, звідки взялися рецепти. І хто ще їх пам'ятає.

— Це також моя мета.

— Тоді в нас є дещо спільне.

— Одне. Решта потребує обговорення.

Якусь мить ми дивилися одне на одного поверх чашок, від яких здіймалася пара. У мене склалося враження, що Вітольд звик до людей, які поступалися йому, бо він

краще знав це місце. Я не збиралася до них приєднуватися. Водночас важко було ігнорувати те, що за його впертістю стояло глибоке знання теми, до якої я лише починала наближатися.

— Добре, — сказав він. — Поговорімо.

Я дістала записник.

— Спочатку одне. Ви не можете змінювати мій план без попереднього узгодження.

— А ви не можете припускати, що люди й погода підлаштуються під години, записані в таблиці.

— Я цього й не припускаю. Саме тому в плані передбачено резерв.

— Який?

— Два дні.

Він подивився у вікно.

— На Підляшші восени два резервні дні — це радше прояв оптимізму.

— А три тижні без плану?

— Це було б нерозсудливо.

Я мимоволі розсміялася.

— Вам обов'язково завжди залишати останнє слово за собою?

— Ні. Іноді мені вистачає передостаннього.

Я з'їла шматок хліба. Він був хрусткий, з легкою кислинкою, змащений маслом, що пахло вершками. Мені не хотілося визнавати, що він знову обеззброїв мене такою простою річчю, як їжа. Останніми місяцями мої сніданки здебільшого складалися з йогурту, який я випивала між телефонними розмовами з видавництвом.

Тут навіть звичайна трапеза вимагала зупинитися й посидіти за столом.

— Я поїду по картоплю, — вирішила я. — За умови, що після повернення ми сядемо й складемо докладний план, а ви перестанете сприймати мій розклад як необов'язкову рекомендацію.

— Домовилися.

— І прошу не сприймати це як дозвіл на наступні несподіванки.

— Постараюся, щоб наступні були приємнішими.

Він подивився на мене з таким невинним виразом, що я на секунду замислилася, чи не фліртує він зі мною. Вирішила, що для таких висновків зарано.

Ми поїхали старим позашляховиком, у салоні якого пахло шкірою, мокрою курткою та деревом. Дорога пролягала між полями, де темна земля блищала після нічного дощу. Вітольд упевнено керував, однією рукою тримаючи кермо, а другою час від часу перемикаючи передачі. Радіо він не вмикав. Коли я запитала чому, відповів, що йому вистачає звуку двигуна й того, що відбувається за вікном.

Перші кілька кілометрів ми розмовляли про сорти картоплі, місцеві назви страв і сезонність продуктів. Мене здивувало, як багато він знав про кулінарію, хоча й не називав себе кухарем. Він умів пояснити, чому один сорт краще підходить для бабки, а інший — для картопляної кишки. Розрізняв смак масла з різних господарств і знав, у кого ще можна купити справді кислу сметану.

— Звідки ви все це знаєте? — запитала я.

— Я виріс на кухні. Мама готувала для гостей, а батько казав, що хтось має стежити, щоб не бракувало дров для печі. Я зазвичай тримався ближче до каструль.

— Отже, ви обрали приємнішу частину обов'язків.

— Тоді вона не здавалася мені приємною. Я чистив картоплю на двадцять людей.

— Це мало б надовго відбити бажання займатися гастрономією.

— Але не відбило.

Ми зупинилися біля господарства, оточеного старими липами. Під дерев'яним навісом стояли ящики, повні картоплі. Літній чоловік у гумових чоботях привітав Вітольда міцним рукостисканням, а потім із цікавістю подивився на мене.

— Це та пані, що книжку робить?

— Мальвіна Червінська, — представилася я.

— Станіслав Кулеша. Але тут усі кажуть Стасек. Вітек говорив, що ви записуватимете рецепти.

— Так. Я також хотіла б задокументувати походження продуктів, якщо ви не заперечуєте.

Чоловік підняв брови.

— А навіщо комусь фотографії картоплі?

— Бо люди, які купують кулінарні книжки, часто більше знають про вигляд готової страви, ніж про те, з чого її приготували.

Станіслав трохи подумав, а тоді показав на поле за господарськими будівлями.

— То нехай пані побачить, звідки вона береться.

Наступні пів години я фотографувала картоплю, розмовляла про ґрунт і записувала зауваження, яких не знайшла б у жодному матеріалі в інтернеті. Вітольд допомагав переносити ящики, але не втручався в розмову. Лише коли Станіслав почав розповідати про сорт, який колись вирощував його батько, Вітольд підказав йому прізвище сусідки, котра могла пам'ятати подробиці.

Це була перша мить, коли я чітко побачила, як ми могли б працювати разом.

Він не вів розмову замість мене. Він відчиняв двері, від яких у мене самої не було б ключа.

Дорогою назад я сфотографувала його руку, що лежала на кермі. Він помітив рух фотоапарата.

— Що ви фотографуєте?

— Деталь.

— Мої руки не є частиною рецепта.

— Я ще не вирішила.

— Звучить загрозливо.

— Для людини, яка самовільно змінює розклад, так і має звучати.

Він усміхнувся, не відводячи очей від дороги.

Пані Гелена приїхала за кілька хвилин по одинадцятій, несучи кошик цибулі та шматок сала, загорнутий у лляний рушник. Це була невисока жінка із сивим волоссям і поглядом, який миттєво наводив лад довкола.

— Це ви писатимете про нашу їжу? — запитала вона, ще не знявши пальта.

— Якщо дозволите, я насамперед слухатиму.

Вона схвально подивилася на мене.

— Добре. Бо розповідати кожен уміє, а от слухати — вже ні.

Ми почали з картопляної бабки. Я встановила фотоапарат, підготувала ваги й записник. Пані Гелена подивилася на електронний дисплей так, ніби це був пристрій для передбачення погоди.

— А це навіщо?

— Щоб читачі могли відтворити рецепт.

— Я даю стільки борошна, скільки треба.

— Саме тому мені потрібно перевірити, скільки це.

Вітольд, який нарізав цибулю, відвернув голову, приховуючи усмішку.

— Ані слова, — попередила я його.

— Я нічого не сказав.

— Ви надто голосно мовчите.

Пані Гелена пирснула зі сміху.

Протягом наступних двох годин кухня перетворилася на простір, сповнений розмов, запахів і дрібних суперечок. Я зважувала інгредієнти, фотографувала етапи, запитувала про температуру випікання та густоту маси. Вітольд стежив за піччю, приносив потрібний посуд і нагадував пані Гелені подробиці, які вона вважала надто очевидними, щоб про них говорити.

Якоїсь миті він забрав у мене металеву миску, перш ніж я встигла поставити її на мокру стільницю.

— Тут нерівно. Зараз перекинеться.

— Я б помітила.

— Напевно, на секунду пізніше.

Мені не сподобалося, що він мав рацію.

Коли бабка опинилася в печі, пані Гелена сіла за стіл із чашкою чаю. Ми розмовляли про її матір, яка готувала для робітників, що поверталися з полів, і про те, що за старими рецептами мало що можна було приготувати без допомоги когось близького. Хтось чистив, хтось натирав, хтось приносив дрова.

— Сьогодні кожен хоче все робити сам, — сказала вона. — А потім дивується, що втомився.

Я записала це речення.

Вітольд подивився на мій записник.

— Це теж потрапить до книжки?

— Можливо.

— Добре. Може, хтось сприйме це серйозно.

— Ви, схоже, не маєте проблем із тим, щоб приймати допомогу.

— Маю. Саме тому знаю, про що вона говорить.

Він відповів без усмішки.

Я не встигла розпитати більше, бо пані Гелена покликала нас до печі. Коли ми дістали бабку, її поверхня була золотавою, а краї підрум'янилися саме так сильно, як любив маленький Вітек із маминого зошита. Вітольд відрізав перший шматок пані Гелені, другий мені, а третій поклав собі на тарілку.

Кілька хвилин ми їли майже мовчки.

Потім пані Гелена поїхала, забравши із собою частину готової бабки, а я залишилася за столом із комп'ютером і

чоловіком, якому саме належало переконатися, що приємна співпраця не означає відмови від правил.

Я відкрила графік.

— Нам потрібні конкретні домовленості. Прізвища, терміни, згоди на публікацію та список рецептів. Я не можу щоранку дізнаватися, чим ми займатимемося цього дня.

Вітольд присунув стілець.

— У мене є список із тридцяти чотирьох страв.

— У договорі ми зазначили двадцять чотири.

— Знаю. Але я хотів би, щоб увійшли всі.

— Це неможливо за нинішніх термінів і бюджету.

— Ми можемо продовжити ваше перебування.

— Не можемо.

Він уважно подивився на мене.

— Чому?

— Тому що в мене є інші зобов'язання. Це конкретний проєкт, а не початок співпраці на невизначений термін.

Він провів пальцем уздовж краю столу.

— Розумію. Просто господарство виставлять на продаж. Я не знаю, чи через рік ми зможемо відтворити ці історії саме тут.

— Тоді тим важливіше зробити все добре, а не намагатися зробити абсолютно все.

Він відповів не відразу.

— Я хотів би мати право затверджувати частину, що стосується моєї родини, — нарешті сказав він.

— Ви можете перевірити факти й вирішити, які приватні історії дозволяєте оприлюднити. Але не можете на власний розсуд втручатися в увесь текст.

— А якщо щось буде подано так, що мені не сподобається?

— Ми поговоримо. Але я не обіцятиму змін лише тому, що вам не сподобається правда.

Він підвів очі.

Кілька секунд ми сиділи одне навпроти одного, усвідомлюючи, що ступили на територію, де жоден із нас не збирався поступатися.

— Ви непроста жінка, Мальвіно.

Уперше він вимовив моє ім'я без офіційної дистанції.

— А ви людина, яка вважає, що про все можна домовитися, якщо досить довго сидіти за столом.

— Не про все.

Те, як він це сказав, на мить позбавило мене готової відповіді.

Я закрила комп'ютер лише тоді, коли ми домовилися наступного дня підготувати спільний список співрозмовників, а родинні матеріали обговорити окремо. Я знала, що наша домовленість крихка. Але ще не розуміла, що приховувалося за його впертістю: прив'язаність до минулого чи страх перед чимось, чого він не хотів називати.

Виходячи з кухні, я помітила на буфеті конверт із логотипом агентства нерухомості. Поруч лежав кошторис ремонту даху, частково прикритий зошитом із рецептами.

Вітольд помітив, куди я дивлюся, і прибрав документи до шухляди.

— Завтра починаємо о дев'ятій? — запитав він.

— О дев'ятій. Пунктуально.

— А якщо я прийду на одинадцять хвилин раніше?

Я повернулася до нього.

— Тоді можете отримати каву.

Він усміхнувся, а я вперше за цей день відчула, що залишаю кухню раніше, ніж мені насправді хотілося.

Розділ 2 - Місце за столом

Наступного дня перед дев'ятою я застала Вітольда в маленькому приміщенні за кухнею, де на дерев'яних полицях стояли банки із заготовками, старі книжки та коробки, повні фотографій. На столі він розклав карту околиць, кілька зошитів і аркуші з прізвищами. Поруч чекали дві чашки кави, одна з яких була чорною, саме такою, яку я пила.

Я поглянула на годинник.

— Зараз восьма п'ятдесят одна.

— Отже, я виправдав ваші очікування.

— Які саме?

— Не запізнився й не організував екскурсії без дозволу.

— День лише починається.

Він усміхнувся й показав мені на стілець.

Приміщення було невеликим, тому нам довелося сидіти близько одне до одного. Я відчувала запах щойно завареної кави й мила, яким він користувався. Засукані рукави сорочки відкривали дрібні подряпини на його передпліччі. Я подумала, що він зовсім не відповідав моїм колишнім уявленням про власника агротуристичної садиби, який лише керує персоналом і приймає бронювання. Вітольд виглядав людиною, здатною самостійно відремонтувати дах, приготувати вечерю для двадцяти гостей і ще знайти час, щоб запам'ятати, яку каву любить випадково зустрінута жінка.

Останнє було небезпечно приємним.

— Я підготував список, — сказав він. — Не змінюючи вашого графіка.

Він посунув до мене аркуші.

Прізвища були записані акуратно, поруч із кожним стояли назва страви, номер телефону й примітка щодо того, коли людина буде вільна. Пані Гелена погодилася відтворити п'ять рецептів, подружжя із сусіднього села могло показати, як виготовляють сир, а літня жінка, яка мешкала неподалік православної церкви, зберігала зошит із рецептами пісних страв.

— Це чимало роботи, — зауважила я.

— Хотів заощадити нам час.

— Нам?

— Ви приїхали сюди писати, а я не збираюся ускладнювати вам роботу більше, ніж це необхідно.

Я подивилася на нього поверх аркушів.

— Отже, вчорашня розмова дала результати.

— Не звикайте надто швидко.

Я розсміялася й відкрила ноутбук.

Протягом наступної години ми складали план. Вирішували, які рецепти потребують фотографування надворі, які можна приготувати на кухні садиби, а які слід відтворити в домівках наших співрозмовників. Ми також домовилися, що кожна людина, яка розповість родинну історію, матиме можливість прочитати відповідний фрагмент перед публікацією.

— Я не хочу, щоб хтось відчув, ніби ним скористалися, — сказав Вітольд.